

Odůvodnění soudního rozhodnutí

Zákonem stanovená možnost neodůvodnit soudní rozhodnutí o upuštění od výkonu trestu odnětí svobody nebo jeho zbytku za současného vyhoštění podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu musí být z pohledu práva na soudní ochranu zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny interpretována restriktivně; tuto možnost lze využít v případech, pokud je žadateli vyhověno, pokud žadatel vznáší irelevantní argumenty nebo pokud je jeho podání opakované či neodůvodněné. V takových případech je dostačující, pokud usnesení podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu neobsahuje odůvodnění, popř. pokud soud jen odkáže na předchozí zamítavé usnesení, ve kterém se s vznášenými připomínkami vypořádal. Vznáší-li však žadatel relevantní argumenty odůvodňující upuštění od výkonu zbytku trestu za současného vyhoštění, soud se s nimi musí – byť stručně – vypořádat a žadateli je sdělit.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 3302/18, ze dne 1.4.2019)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele Y. K., zastoupeného Mgr. Z.B., advokátem se sídlem P., proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 30. července 2018 sp zn. 0 Nt 7074/2018, za účasti Obvodního soudu pro Prahu 4 jako účastníka řízení, tak, že usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 30. července 2018 sp. zn. 0 Nt 7074/2018 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Toto rozhodnutí se proto ruší.

Z odůvodnění:

I. Předchozí průběh řízení, argumentace stěžovatele a ostatních účastníků řízení

1. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti namítá, že usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 30. července 2018 ve věci řešené pod sp. zn. 0 Nt 7074/2018, kterým byla zamítnuta jeho žádost o upuštění od zbytku výkonu trestu odnětí svobody, bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces garantované čl. 6 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod (dále jen "Úmluva") a právo na osobní účast a na vyjádření se ke všem prováděným důkazům garantované čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Stěžovatel vykonává trest odnětí svobody a v předmětném řízení se domáhal vydání usnesení o upuštění od výkonu zbytku trestu odnětí svobody a vyhoštění z České republiky na Ukrajinu podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu. Této žádosti obvodní soud napadeným usnesením v neveřejném zasedání nevyhověl, s argumenty stěžovatele se nikterak nevypořádal a uvedl, že napadené usnesení "podle § 136 odst. 3 trestního řádu neobsahuje písemné vyhotovení usnesení odůvodnění, neboť se jedná o usnesení vydané ve vykonávacím řízení, proti němuž není stížnost přípustná".

3. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti namítá, že obvodní soud měl své rozhodnutí odůvodnit, jelikož se jednalo o rozhodnutí o změně dosavadního výkonu trestu podle § 324 odst. 1 trestního řádu, proti kterému je přípustná stížnost podle § 324 odst. 3 trestního řádu. Stěžovatel dále namítá, že nebyl vyzooměn o termínu rozhodování soudu v jeho věci a nebylo mu tedy umožněno se řízení osobně zúčastnit, čímž bylo porušeno jeho základní právo na osobní účast a na vyjádření se podle čl. 38 odst. 2 Listiny.

4. Obvodní soud ve svém vyjádření poukázal na zákonná ustanovení, která mu umožňovala své rozhodnutí neodůvodnit. Stěžovateli nebylo zasláno vyjádření obvodního soudu pro nadbytečnost.

II. Hodnocení Ústavního soudu

5. Ústavní soud na základě ústavní stížnosti, napadeného rozhodnutí, vyjádření obvodního soudu a spisového materiálu dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

6. Ústavní soud úvodem připomíná, že jeho úkolem je ochrana ústavnosti, nikoliv "běžné" zákonnosti (čl. 83 Ústavy). Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů a do jejich rozhodovací činnosti může zasáhnout jen tehdy, shledá-li současně porušení základního práva nebo svobody. V nyní posuzovaném případě takové porušení shledal, neboť obecný soud ve stěžovatelově případě nijak neodůvodnil - a to ani písemnou, ani ústní formou - proč byla stěžovatelova žádost zamítnuta.

7. Relevantní ustanovení trestního řádu týkající se odůvodnění předmětného typu usnesení zní: § 136 odst. 3 věta první:

"Jestliže se po vyhlášení usnesení nebo ve lhůtě stanovené orgánem činným v trestním řízení po vyhlášení usnesení osoby oprávněné podat stížnost podle § 142 odst. 1 vzdaly stížnosti a prohlásily, že netrvají na písemném odůvodnění, může orgán činný v trestním řízení vyhotovit zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění; v případě usnesení vyhotovovaného ve výkonávacím řízení tak může soud prvního stupně učinit i tehdy, není-li proti takovému usnesení přípustná stížnost."

8. Podle § 240 trestního řádu v neveřejném zasedání rozhoduje soud tam, kde není zákonem předepsáno, že se rozhoduje v hlavním líčení, veřejném zasedání nebo vazebním zasedání. Podle § 242 trestního řádu se neveřejné zasedání koná za stálé přítomnosti všech členů senátu a zapisovatele. Jiné osoby jsou z účasti na neveřejném zasedání vyloučeny." Z § 327 odst. 1 a 4 trestního řádu plyne, že soud může upustit od výkonu trestu odnětí svobody nebo jeho zbytku, jestliže odsouzený byl nebo má být a) vydán do cizího státu nebo předán cizímu státu podle části páté hlavy druhé zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, nebo b) vyhoštěn, přičemž proti tomuto rozhodnutí není přípustná stížnost.

9. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti uvádí, že obvodní soud měl o jeho žádosti rozhodnout usnesením obsahujícím odůvodnění, jelikož se jedná o rozhodování o změně způsobu výkonu trestu podle § 324 odst. 1 trestního řádu. Zároveň však stěžovatel uvádí, že obvodnímu soudu podal žádost podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu. Stěžovatel se tak zřejmě domnívá, že ustanovení § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu je ustanovením speciálním vůči ustanovení § 324 odst. 1 trestního řádu. Tak tomu však není. Obě ustanovení - § 324 odst. 1 a § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu - upravují odlišné situace. Zatímco ustanovení § 324 odst. 1 trestního řádu se zabývá změnou způsobu výkonu trestu odnětí svobody, tedy výkonu trestu odnětí svobodě ve věznicí s ostrahou či ve věznicí se zvýšenou ostrahou (srov. § 56 odst. 1 trestního zákoníku), ustanovení § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu se zabývá upuštěním od výkonu trestu odnětí svobody nebo jeho zbytku a vyhoštěním. I skutečnost, že § 327 trestního řádu ve čtvrtém odstavci stanoví, že stížnost je přípustná jen proti rozhodnutí podle § 327 odst. 3 trestního řádu, značí, že proti usnesení podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu stížnost přípustná není. Obvodní soud tedy formálně postupoval v souladu s ustanovením § 136 odst. 3 trestního řádu, když vydal usnesení bez odůvodnění, jelikož se jednalo o usnesení vyhotovované ve výkonávacím řízení a proti takovému usnesení nebyla přípustná stížnost.

10. Obvodní soud předmětné usnesení vydal v neveřejném zasedání, kterému nebyl stěžovatel přítomen; v tom, že nebyl vyrozuměn o termínu rozhodování soudu v řešené věci, stěžovatel spatřuje porušení svých ústavních práv. Podle ustanovení trestního řádu jsou však jiné osoby než členové senátu a zapisovatel z účasti na neveřejném zasedání vyloučeny (viz § 242 trestního řádu); obvodní

soud tedy postupoval v souladu s trestním řádem, pokud nevyrozuměl stěžovatele o termínu neveřejného zasedání.

11. Z formálního hlediska tedy obvodní soud postupoval v souladu s ustanoveními trestního řádu. Jelikož rozhodoval v neveřejném zasedání, tak bylo plně opodstatněné, že stěžovatel nebyl přítomen jak samotnému jednání, tak vyhlášení usnesení. Při vyhotovování usnesení měl obvodní soud možnost vydat zjednodušené usnesení s odůvodněním či bez něj; § 136 odst. 3 trestního řádu soudu dává možnost vyhotovit usnesení bez odůvodnění; nejedná se však o pravidlo, dle kterého soudy mají postupovat bez výjimky.

12. V důsledku rozhodnutí obvodního soudu vyhotovit zjednodušené usnesení bez odůvodnění a vydat jej v neveřejném zasedání bez přítomnosti stěžovatele nebylo napadené usnesení stěžovateli nijak vysvětleno. Stěžovatel tedy nemohl rozpoznat z napadeného usnesení, proč soud jeho žádost zamítl; nemohl ani vědět, zda je na místě tuto žádost podávat později, popřípadě v jakém stádiu výkonu trestu by mohlo být jeho žádosti vyhověno. Stěžovatel tak buď v budoucnu upustí od podávání dalších žádostí - a nebude mu vyhověno ani tehdy, kdy by již soud v případě, že by o to stěžovatel požádal, uznal za vhodné mu vyhovět - nebo bude opakovaně podávat žádosti, čímž bude mimo jiné zatěžovat soud případnými nedůvodnými podáními. Stěžovatel se zároveň nemůže ohradit proti argumentaci stojící za napadeným usnesením, jelikož argumenty, které vedly soud k nevyhovění jeho žádosti, nezná. Nemůže tak - a to ať již v další obdobné žádosti, stížnosti pro porušení zákona či v ústavní stížnosti - namítat nezákonný postup soudu, popř. identifikovat a vyhledat ty argumenty, které by soud mohly v další žádosti přesvědčit. Stěžovatel je tak vystaven (z jeho hlediska) arbitrárnímu rozhodnutí soudu, který se nemusí nikomu zodpovídat a jehož postup není s ohledem na jeho neodůvodnění nijak kontrolovatelný. Právě s ohledem na absenci jakéhokoli sdělení důvodů rozhodnutí, které stěžovateli nevyhovělo, Ústavní soud shledal, že bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

13. Požadavek řádného odůvodnění soudního rozhodnutí má v právním státě několik účelů: slouží k omezení či vyloučení libovůle [nález sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257),] a seznámení účastníků řízení s důvody, na kterých soud založil své rozhodnutí, a tedy zvýšení přesvědčivosti rozhodnutí [nález sp. zn. I. ÚS 3755/17 ze dne 13. 8. 2018, bod 21; nález sp. zn. III. ÚS 176/96 ze dne 26. 9. 1996 (N 89/6 SbNU 151)]; zvyšuje též kontrolovatelnost soudního rozhodování veřejností; navíc koreluje s právem účastníků řízení přednášet návrhy, argumenty a námítky a vytváří předpoklad pro účinné uplatňování opravných prostředků, které má účastník řízení k dispozici (viz KMEC, J. Právo na spravedlivý proces (čl. 6 EÚLP). In KMEC, J., KOSAR, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 757-758). Jednoduše řečeno, v právním státě "je nepřipustné, aby se stát dopouštěl zásahů do práv jednotlivce bez toho, [aby] tento zásah odůvodnil, resp. bez toho, [aby] jednotlivce seznámil s jeho logickým a spravedlností odpovídajícím právním základem" [POSPÍŠIL, I. Právo na spravedlivý proces (čl. 36) In WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Wolters Kluwer: Praha, 2012, str. 743]. Absence odůvodnění naopak výrazně limituje aplikaci principu právní jistoty a předvídatelnosti práva; pouze kvalitně odůvodňovaná rozhodnutí totiž omezují prostor pro případnou svévoli a zajišťují i podobné posuzování podobných případů [nález sp. zn. II. ÚS 1189/15 ze dne 13. 12. 2016 (N 240/83 SbNU 739) či nález sp. zn. II. ÚS 482/18 ze dne 28. 11. 2018, bod 21].

14. Požadavek kvalitního odůvodnění rozhodnutí o výkonu trestu také nutí soud k pečlivé úvaze o tomto rozhodnutí, čímž v důsledku vede k lepší identifikaci těch odsouzených, na které se má předmětné ustanovení vztahovat (srov. nález sp. zn. II. ÚS 482/18 ze dne 28. 11. 2018, bod 20 či VICHEREK, R. Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Brno, 2012. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/th/gl4u2/>>. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta; str.

173-174); obdobně činí komplikovanější přijetí nezákonných a svévolných rozhodnutí.

15. Právě funkce odůvodnění rozhodnutí jako způsobu ochrany před arbitrárností je pro posuzovaný případ zásadní, a to zejména proto, že soud má velmi širokou diskreci při rozhodování podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu - nejširší, kterou v otázce výkonu trestu může mít. Obecný soud může i upustit od výkonu trestu odnětí svobody v libovolné výměře, aniž by jeho diskrece byla omezena jakýmkoli principy či zásadami, vymezenými zákonodárcem, a aniž by rozhodnutí soudu bylo přezkoumatelné řádnými opravnými prostředky; kvůli absenci odůvodnění pak de facto není možná ani žádná kontrola toho, proč soud v konkrétním případě rozhodl tak, jak rozhodl. Stěžovatel též nezíská žádnou reakci na své argumenty, které ve své žádosti vznesl.

16. Ústavní soud se v minulosti opakovaně vyjádřil k povinnosti obecných soudů odůvodnit v určitých případech svá rozhodnutí i v situacích, kdy zákon umožňuje vydání rozhodnutí bez odůvodnění. Možnost neodůvodnit soudní rozhodnutí musí být podle Ústavního soudu interpretována restriktivně, a to zejména v případech, kdy neexistuje shoda ohledně výsledku; v takovém případě lze legitimně požadovat, aby se soud v odůvodnění svého usnesení s jednotlivými argumenty - byť stručně - vypořádal a vyložil důvody svého závěru [srov. nález sp. zn. I. ÚS 904/08 ze dne 1. 6. 2010 (N 118/57 SbNU 455), bod 30, nález sp. zn. I. ÚS 59/11 ze dne 19. 12. 2011 (N 216/63 SbNU 479), bod 12 či nález sp. zn. I. ÚS 41/15 ze dne 25. 4. 2016 (N 76/81 SbNU 305), bod 17]. Pokud tak soud neučiní, poruší právo stěžovatele na spravedlivý proces, jelikož požadavek řádného odůvodnění rozhodnutí je jedním ze základních atributů tohoto práva [srov. nález sp. zn. I. ÚS 904/08 ze dne 1. 6. 2010 (N 118/57 SbNU 455), bod 29 nebo nález sp. zn. III. ÚS 427/18 ze dne 13. 3. 2018].

17. Ústavní soud v minulosti konstatoval, že absence odůvodnění usnesení vydaného dle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu není v rozporu s formální stránkou zákona (usnesení sp. zn. IV. ÚS 2997/13 ze dne 15. 10. 2013 a usnesení sp. zn. I. ÚS 2787/14 ze dne 5. 11. 2014); zároveň však usoudil, že "písemné odůvodnění je potřebné zejména v případech, kdy se koná neveřejné zasedání a dotčená osoba nemá přímý kontakt se soudem rozhodujícím jeho věc, jako v případě rozhodování o žádostech podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu. V takovém případě je totiž odůvodnění tím jediným zdrojem informací o důvodech, které vedly soud k určitému rozhodnutí" (usnesení sp. zn. I. ÚS 1994/17 ze dne 17. 10. 2017, bod 9). Ústavní soud tedy neinterpretuje předmětná ustanovení trestního řádu v tom smyslu, že neumožňují vydat usnesení bez odůvodnění, popř. bez detailního odůvodnění; zároveň však ústavně-konformní interpretace těchto ustanovení neumožňuje vždy rozhodovat usneseními bez odůvodnění.

18. Zákonem stanovená možnost neodůvodnit soudní rozhodnutí o upuštění od výkonu trestu odnětí svobody nebo jeho zbytku za současného vyhoštění podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu musí být z pohledu práva na soudní ochranu zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny interpretována restriktivně; tuto možnost lze využít v případech, pokud je žadateli vyhověno, pokud žadatel vznáší irelevantní argumenty nebo pokud je jeho podání opakované či neodůvodněné. V takových případech je dostačující, pokud usnesení podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu neobsahuje odůvodnění, popř. pokud soud jen odkáže na předchozí zamítavé usnesení, ve kterém se s vznášenými připomínkami vypořádal. Vznáší-li však žadatel relevantní argumenty odůvodňující upuštění od výkonu zbytku trestu za současného vyhoštění, soud se s nimi musí - byť stručně - vypořádat a žadateli je sdělit.

19. Nad rámec zmíněného Ústavní soud poukazuje na skutečnost, že pokud je soudu přiznána velmi široká diskrece, aniž by zákonodárce poskytl alespoň základní principy, kterými by se soud měl nechat vést při rozhodování podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu, je minimálně zvláštní, pokud takové rozhodnutí nemusí být vždy odůvodněno a není proti němu přípustná stížnost. Současná právní úprava tak vytváří široký prostor pro potenciální libovůli či nezákonný postup a není v plném

souladu s principy právního státu.

20. Výše zmíněné úvahy aplikované na případ stěžovatele pak Ústavní soud vedou jednoznačně k závěru o porušení jeho práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jelikož mu v rámci předmětného řízení nebyly ani ústně, ani písemně sděleny důvody pro zamítavé rozhodnutí, přičemž ve své žádosti podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu uváděl relevantní důvody pro upuštění od výkonu zbytku trestu odnětí svobody za současného vyhoštění. Takové rozhodnutí nenaplnuje požadavky na transparentnost a kontrolovatelnost soudních rozhodnutí a naopak poskytuje prostor libovůli v soudním rozhodování. Nad rámec toho stěžovateli v současné době není zjevné, zda by bylo vhodné, aby podal žádost s určitým časovým odstupem znovu či zda může jiným způsobem přispět ke kladnému vyhovění v budoucnu.

21. Protože napadeným usnesením bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny, Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů a podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona zrušil napadené usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4. Obvodní soud bude muset nově rozhodnout o žádosti stěžovatele podle § 327 odst. 1 písm. b) trestního řádu a alespoň stručně odůvodnit své rozhodnutí.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Splnění dluhu](#)
- [Daně](#)
- [Insolvence, vylučovací žaloba](#)
- [Insolvence a pojistné na zdravotní pojištění](#)
- [Oddlužení](#)
- [Odměna insolvenčního správce](#)
- [Obtížně ocenitelný majetek](#)
- [Oddlužení](#)
- [Odporovatelnost](#)
- [Incidenční spory](#)
- [Dodání zboží dle zákona o DPH](#)